

Tracéwijziging Primaire Waterkering Hoek van Holland

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 december 2007 / rapportnummer 1100-153

1. OORDEEL OVER HET MER

Het Hoogheemraadschap van Delfland en de gemeente Rotterdam willen het tracé van de huidige primaire waterkering te Hoek van Holland verplaatsen. Dit om ruimte te creëren voor de aanleg van het plan Waterwegcentrum (woningen en recreatie, verder WWC). Ten behoeve van de besluitvorming over de tracéwijziging van de primaire waterkering is een milieueffectrapport (MER)¹ opgesteld door de initiatiefnemers. Over het WWC wordt in dit stadium nog geen besluit genomen. Het WWC en de hieraan verbonden lightrail (van Hoek van Holland naar het WWC) kunnen ook (plan)m.e.r.-plichtig zijn. De Commissie adviseert te onderzoeken of deze activiteiten m.e.r.-plichtig zijn en vervolgens te beoordelen of en zo ja hoe dit de besluitvorming over de tracéwijziging beïnvloedt (zie verder hoofdstuk 3).

Het tracé van de nieuwe waterkering doorsnijdt het huidige Beschermd natuurmonument Kapittelduinen en het toekomstig Natura-2000 gebied Solleveld en Kapittelduinen. In het MER en de bijkomende stukken is niet voldoende aannemelijk gemaakt dat realisatie van de nieuwe waterkering mogelijk is zonder dat negatieve gevolgen optreden voor de natuurwaarden in deze gebieden (zie verder §2.2 voor een toelichting). De initiatiefnemers hebben aangegeven deze onderbouwing te willen leveren door middel van een aanvulling op het MER, maar hebben meer tijd nodig om de aanvulling op te stellen (zie verder §2.1). De Commissie is bereid deze aanvulling zodra deze gereed is te toetsen.

De Commissie is van oordeel dat in het MER en bijbehorende stukken al veel nuttige informatie aanwezig is maar dat **niet** alle essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang bij de besluitvorming een volwaardige plaats te kunnen geven.

Uit het MER blijkt wel dat de nieuwe waterkering voldoet aan de veiligheids-eisen (bescherming tegen overstromingen) waaraan de nieuwe waterkering moet voldoen.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL, MET AANBEVELINGEN

2.1 Procedure

De Commissie heeft tijdens de toetsing een aantal vragen gesteld aan de initiatiefnemers over de natuurinformatie in het MER en de bijbehorende stukken. Op deze vragen hebben de initiatiefnemers per brief van 28 augustus 2007 een reactie gegeven en op 3 september 2007 heeft een overleg plaats gevonden tussen het bevoegde gezag, de initiatiefnemers en de Commissie. Op basis hiervan heeft de Commissie het volgende geconcludeerd.

---

¹ Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de inspraakreacties opgenomen.

In het MER en de bijbehorende stukken is niet voldoende onderbouwd, dat het aannemelijk is dat realisatie van de nieuwe waterkering mogelijk is zonder dat significant negatieve gevolgen optreden voor de natuurwaarden van het Beschermd natuurmonument Kapittelduinen² en het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen³ (zie §2.2 voor een onderbouwing).

De initiatiefnemers hebben op het overleg van 3 september 2007 aangegeven informatie te zullen aanleveren, waaruit blijkt dat de realisatie van de waterkering mogelijk is zonder significant negatieve gevolgen voor de natuurwaarden van het Beschermd natuurmonument Kapittelduinen en het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen en waarmee duidelijk kan worden gemaakt dat geen passende beoordeling⁴ noodzakelijk is. Deze informatie zal opgenomen worden in een aanvulling op het MER.

In overleg met de provincie Zuid-Holland is afgesproken de aanvulling op het MER binnen 6 weken na 3 september 2007 aan te leveren. De afgesproken termijn van 6 weken is op verzoek van de provincie Zuid-Holland en de initiatiefnemers verlengd tot en met december 2007. Begin december 2007 hebben de initiatiefnemers aangegeven voor het opstellen van de aanvulling meer tijd nodig te hebben. Gezien de inmiddels verlopen periode⁵ heeft de Commissie besloten dit advies uit te brengen op basis van de beschikbare gegevens. De Commissie is bereid de aanvulling zodra deze gereed is ook te toetsen.

2.2 Natuur

In deze paragraaf wordt onder §2.2.1 een toelichting gegeven waarom significant negatieve gevolgen op de instandhoudingsdoelen op basis van de beschikbare informatie niet zijn uit te sluiten. In §2.2.2 wordt aangegeven dat de beoogde compensatie in het kader van de Flora- en faunawet in strijd is met de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen.

2.2.1 Toelichting conclusies natuur

De eerder genoemde significant negatieve gevolgen zijn op dit moment niet uit te sluiten, omdat in het MER en de bijkomende stukken:

- A. een aantal cijfermatige verschillen⁶ aanwezig zijn in de omvang van de onderzochte effecten op natuurwaarden;

---

² Artikel 16 Nbwet.

³ Artikel 19 e.v. Nbwet.

⁴ Wanneer significant negatieve gevolgen op het Natura-2000 gebied Solleveld en Kapittelduinen niet op voorhand met zekerheid zijn uit te sluiten is een passende beoordeling noodzakelijk. Indien wel significant negatieve gevolgen optreden -ook bij twijfel over eventuele significant negatieve gevolgen- doorloop dan de ADC stappen (Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang en Compensatie, voor meer informatie www.minlnv.nl).

⁵ De adviestertermijn van de Commissie is op 14 augustus 2007 verlopen.

⁶ In het MER, het projectplan, de toelichting op de projectnota MER en de rapportage 'effecten op Nbwet-gebied Kapittelduinen' zijn cijfermatige verschillen aanwezig in de effecten op het leefgebied van de diverse soorten (waaronder de zandhagedis) en de diverse habitattypen. Hierdoor is niet duidelijk:

- op welke locaties de verschillende cijfers precies betrekking hebben;
- de bruto (effect ingreep) en netto (na verrekening verwacht herstel en positieve effecten door geplande werkzaamheden) effecten op leefgebieden en habitattypen per alternatief;
- een onderverdeling van de cijfers naar de beschermingsstatus van deze locaties (Flora- en faunawet leefgebied soorten, (P)EHS, Beschermd natuurmonument en/of toekomstig Natura-2000 gebied).

- B. de verwachting dat de populatie zandhagedissen zich na verlies van leefgebied kan handhaven in tijdelijk verstoorde gebieden en in te realiseren nieuw leefgebied niet voldoende onderbouwd is;
- C. een onderbouwing van de genoemde hersteltijden van de habitattypen Witte Duinen, Grijze Duinen en Duindoornstruweel ontbreekt⁷;
- D. de effecten op het leefgebied (toekomstige broedplaatsen) van de Nachtegaal, Ransuil en Zomertortel niet benoemd zijn;
- E. het overzicht van andere relevante activiteiten en projecten, die in cumulatieve effecten kunnen hebben op de natuurwaarden van het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen, niet compleet is.

Cumulatieve effecten

De activiteiten en projecten zoals hierboven onder 'E' genoemd kunnen in cumulatieve met de dijkverlegging effecten hebben op dezelfde natuurwaarden. De volgende onderdelen zijn niet (voldoende) onderzocht:

- E1 het ruimtebeslag van het WWC (verlies leefgebied soorten, zoals de zandhagedis);
- E2 de aanlegwerkzaamheden van het WWC en de lightrailverbinding;
- E3 verstoring door bewoners (ook huisdieren) en gebruikers van het WWC;
- E4 de gevolgen voor natuurwaarden door veranderingen in recreatiedruk, bijvoorbeeld de toename van duindoornstruweel door verminderde bedreiging en veranderingen in verstoring⁸;
- E5 verzurende en vermestende atmosferische depositie. Een aantal van de beschermde habitattypen in Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen zijn erg gevoelig voor effecten van deze depositie. In de provincie Zuid-Holland is het achtergrondniveau aan deze depositie op deze locatie hoger dan de kritische depositiewaarden⁹. Daarnaast wordt nieuwe depositie voorzien ten gevolge van Maasvlakte II en andere nieuwe industriële activiteiten in het Rijnmondgebied.

Brief 28 augustus 2007

De initiatiefnemers hebben per brief van 28 augustus 2007 een reactie gegeven op bovenstaande constatering. In deze brief is daarnaast:

- uitgelegd dat een aantal effectbeschrijvingen gebaseerd is op achterhaalde uitgangspunten en wordt gemotiveerd dat de overige getallen in het MER de Flora en fauna wet ontheffingsaanvraag, de Natuurbeschermingswetvergunningaanvraag en -ontwerpbeschikking juist en consistent zijn;
- de informatie over broedvogels (onder andere de Nachtegaal, Ransuil en Zomertortel) in overeenstemming gebracht met de vigerende Rode lijst (2004)¹⁰.

Hiermee is voldoende duidelijkheid gegeven over de eerder genoemde punten A en D.

- De Commissie adviseert de overige genoemde tekortkomingen bij de bovengenoemde punten B, C en E uit te werken in een aanvulling op het MER.

⁷ Tijdens de aanleg van de waterkering gaat areaal van deze habitattypen verloren, de verwachting in het MER is dat dit areaal zal zich herstellen op de nieuwe waterkering.

⁸ Bijvoorbeeld, inspraakreactie 5 van Duinbehoud maakt melding van het onbedoeld verbeteren van de toegankelijkheid van het natuurgebied door het (lokaal) verwijderen van duindoornstruweel.

⁹ Bal, D., H.M. Beije, H.F. van Dobben & A. van Hinsberg, januari 2007. Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Ede: Ministerie van LNV, Directie Kennis.

¹⁰ Hierbij is aangegeven dat de Ransuil in tegenstelling tot de informatie in het MER niet in het plangebied voorkomt en is een overzicht weergegeven van de veranderingen. Deze veranderingen leiden tot wijzigingen in de effecten op het aantal broedparen van de Nachtegaal en de Graspieper.

2.2.2 Beoogde compensatie in het kader van de Flora- en faunawet

Uit de stukken blijkt dat de in het kader van de Flora- en faunawet benodigde compensatie voor de zandhagedis (verloren leefgebied buiten de Natuurbeschermingswetgebieden) wordt gerealiseerd door binnen het gebied Solleveld en Kapittelduinen het habitatype Duindoornstruweel om te zetten in het habitatype Grijze duinen.

De Commissie constateert dat voor het te verwijderen habitatype Duindoornstruweel binnen het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen een behouddoelstelling geldt vanuit de ontwerp instandhoudingsdoelen, de beoogde compensatie¹¹ lijkt hiermee strijdig.

- De Commissie adviseert in overleg te treden met LNV over de mogelijkheden van de beoogde compensatiewijze.

2.3 Cultuurhistorie

De Commissie vindt de informatie in het MER met betrekking tot de uitwerking van de cultuurhistorische waarden van de bunkercomplexen in de Atlantikwall van goede kwaliteit. Het is echter uit het MER niet duidelijk geworden waarom de sloop van enkele bunkers binnen zeer waardevolle bunkercomplexen voor de verlegging van de primaire waterkering noodzakelijk is. In vergelijkbare waterkeringen elders in Nederland zijn ook bunkercomplexen aanwezig, zonder dat dit problemen geeft met veiligheidseisen of beheer.

- De Commissie adviseert bij de besluitvorming een variant op het voorkeursalternatief te overwegen waarbij deze bunkers onderdeel uit maken van de waterkering en sloop achterwege kan blijven.

3. SAMENHANG MET PLAN WATERWEGCENTRUM EN LIGHTRAIL

Het WWC voorziet in woningen, het benutten en uitbreiden van de (strand)recreatie¹² en een lightrailverbinding van het WWC naar Hoek van Holland. Het onderhavige initiatief is bedoeld om door middel van de tracéverplaatsing van de huidige primaire waterkering ruimte te creëren voor de aanleg van het WWC.

De initiatiefnemers hebben ervoor gekozen in het MER het WWC en de daaraan verbonden lightrail niet als onderdeel van het voornemen op te nemen. Er is een sterke samenhang en onderlinge afhankelijkheid tussen de tracéwijziging van de primaire waterkering, het WWC en de daaraan verbonden lightrail.

---

¹¹ Inspraakreacties 1 en 5 wijzen daarnaast op geplande/nog uit te voeren beheersmaatregelen met betrekking tot de omvang van het habitatype Duindoornstruweel, waardoor de voorgestelde compensatiemaatregel feitelijk geen compensatie is.

¹² De rapportage 'portfolie vrijetijdslocaties Rotterdam' van de gemeente Rotterdam geeft voor het strand Hoek van Holland het aantal van 3 miljoen bezoekers voor 2005, dit in tegenstelling tot pagina 26 van het MER waar melding gemaakt wordt van 1,5 miljoen bezoekers (jaar onbekend). In het MER is de beoogde groei van bezoekers niet in aantallen of percentages uitgedrukt.

- De Commissie adviseert bij het besluit over de tracéwijziging van de primaire waterkering aan te geven op welke wijze en op welke termijn besluitvorming over het WWC en de lightrail¹³ zal plaatsvinden.

3.1 (Plan)m.e.r. plicht

De Commissie maakt uit hoofdstuk 2 en 3 van het MER op dat de initiatiefnemers verwachten dat het WWC niet (plan)m.e.r.-plichtig is. In de aanvullende startnotitie van 30 juli 2003 is weergegeven dat de hieraan verbonden light rail¹⁴ verbinding naar verwachting ook niet m.e.r.-plichtig is. Bij een nadere uitwerking van deze initiatieven zou kunnen blijken dat deze initiatieven (plan)m.e.r.-plichtig zijn.

In §2.2 is aangegeven dat wanneer in het kader van de Natuurbeschermingswet significant negatieve gevolgen op het Natura 2000-gebied Solleveld en Kapittelduinen niet op voorhand met zekerheid zijn uit te sluiten een passende beoordeling noodzakelijk is. In dit geval zijn het WWC en de hieraan verbonden lightrail verbinding ook planm.e.r.-plichtig. Deze planm.e.r.-plicht kan gevolgen hebben voor de uitwerking en realisatie van het WWC en kan daarmee ook invloed hebben op de besluitvorming over het onderhavige initiatief.

- Onderzoek in overleg met de bevoegde overheden in hoeverre het WWC en/of de light rail planm.e.r.- en/of m.e.r.-plichtig zijn.
- Beoordeel of en zo ja hoe eventuele (plan)m.e.r.-plicht de besluitvorming over de tracéwijziging beïnvloedt.

---

¹³ Door realisatie van het WWC verdwijnen veel parkeerplaatsen bedoeld voor de (strand)recreanten. Hiervoor in de plaats is slechts beperkt in nieuwe parkeergelegenheid voorzien, waardoor problemen met de bereikbaarheid voor (strand)recreanten kunnen ontstaan. De lightrail is in een alternatieve wijze om het strand te bereiken.

¹⁴ Het Besluit m.e.r. 1994 geeft in categorie C2.1, C2.2 en C2.3 weer dat de aanleg, uitbreiding of wijziging van een landelijke spoorweg of vergelijkbare constructie, m.e.r.-plichtig kan zijn.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gemeente Rotterdam en Hoogheemraadschap van Delfland

Bevoegd gezag: College van Gedeputeerde Staten van de Provincie Zuid-Holland

Besluit: het plan, bedoeld in artikel 7b, tweede lid, van de Wet op de waterkering

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C 12.1

Activiteit: het tracé van de huidige primaire waterkering te Hoek van Holland verplaatsen. Dit om ruimte te creëren voor de aanleg van het plan Waterwegcentrum

Betrokken documenten:

- Projectnota / milieueffectrapport Tracéwijziging primaire waterkering Hoek van Holland, hoofdnota en samenvatting, 2 februari 2007;
- Toelichting op projectnota / Milieueffectrapport + tekeningen, 2 februari 2007;
- Primaire waterkering Hoek van Holland, ruimtelijke onderbouwing, 23 februari 2007;
- Projectplan, bijlage bij de ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet "Tracéwijziging primaire waterkering Hoek van Holland", 8 januari 2007;
- Effecten op Nbwet-gebied "Kapittelduinen", 17 januari 2007;
- BP-Amoco leiding, ontwerp in relatie tot een verlegde primaire waterkering, augustus 2002;
- Brief met reactie op verzoek om toelichting primaire waterkering Hoek van Holland, 28 augustus 2007.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 2 mei 2000

richtlijnenadvies uitgebracht: 27 juni 2000

richtlijnen vastgesteld: 1 september 2000

kennisgeving aanvullende startnotitie: 27 augustus 2003

aanvullend richtlijnenadvies uitgebracht: 31 oktober 2003

kennisgeving MER in : de Staatscourant 23 mei 2007

aanvraag toetsingsadvies: 23 mei 2007

ter inzage legging MER: 29 mei 2007

toetsingsadvies uitgebracht: 20 december 2007

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie

alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. H.F. Ambachtsheer
ir. J.H.J. van der Gun
drs. S.J. Harkema (secretaris van de werkgroep)
drs. R.H.D. Lambeck
drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)
ir. K.A.A. van der Spek
prof.dr. J.H.J. Terwindt

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Stichting Het Zuid-Hollands Landschap, Rotterdam
2. Hoekse Watersport Vereniging, Hoek van Holland
3. Arthur Bosschaart, Hoek van Holland
4. Strandpalvijoen Globetrotter-Strand, Hoek van Holland
5. Stichting Duinbehoud, Leiden
6. M. de Goor, namens Kiteboardshop, Hoek van Holland

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Tracéwijziging Primaire Waterkering Hoek van Holland**

Het Hoogheemraadschap van Delfland en de gemeente Rotterdam willen het tracé van de huidige primaire waterkering te Hoek van Holland verplaatsen. Dit om ruimte te creëren voor de aanleg van het plan Waterwegcentrum (woningen en recreatie, verder WWC). Ten behoeve van de besluitvorming over de tracéwijziging van de primaire waterkering is een milieueffectrapport (MER) opgesteld door de initiatiefnemers. De Commissie voor de milieueffectrapportage geeft in dit advies weer of in het MER de benodigde (milieu)informatie voor de besluitvorming aanwezig is.

ISBN: 978-90-421-2158-4